

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DDI-1-411-33/577/03/GG

Warszawa, 2003-09-30

D E C Y Z J A Nr DPI - 65/2003

Na podstawie art. 17 w związku z art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 86, poz. 804), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Russian Holdings Limited z siedzibą w Hemel Hempstead (Wielka Brytania) **wyraża zgodę na dokonanie koncentracji**, polegającej na przejęciu przez Russian Holdings Limited wspólnej kontroli nad spółką TNK BP Limited z siedzibą w Road Town, Tortola (Brytyjskie Wyspy Dziewicze).

UZASADNIENIE

W dniu 3 lipca 2003 r. do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpłynęło zgłoszenie zamiaru koncentracji, polegającej na przejęciu przez Russian Holdings Limited, (zwanej dalej Russian Holdings), współkontroli nad spółką TNK BP Limited, (zwanej dalej TNK-BP). Po dokonaniu przedmiotowej koncentracji Russian Holdings sprawować będzie kontrolę nad TNK-BP wspólnie ze spółką AAR Holdings Ltd z siedzibą w Road Town, Tortola (Brytyjskie Wyspy Dziewicze) – oba podmioty dysponować będą po 50% głosów we władzach TNK-BP.

W związku z tym, iż:

- spełnione zostały niezbędne przesłanki uzasadniające zgłoszenie koncentracji, bowiem łączny obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekroczył 50 mln euro, tj. kwotę określoną w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 86, poz. 804), zwanej dalej ustawą antymonopolową,
- przejęcie kontroli (w tym także wspólnej) nad innym przedsiębiorcą jest jednym ze sposobów koncentracji określonym w art. 12 ust. 2 pkt. 2 ww. ustawy,

- w przedmiotowej sprawie nie występuje żadna okoliczność z katalogu przesłanek egzoneracyjnych, wymienionych w art. 13 ustawy antymonopolowej, powodująca odstąpienie od obowiązku zgłoszenia koncentracji,

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej także organem antymonopolowym, wszczął postępowanie w niniejszej sprawie, o czym powiadomił stronę pismem z dnia 27 sierpnia 2003 r.

Z informacji zawartych w zgłoszeniu wynika, że transakcja została zgłoszona bez naruszenia terminu, o którym mowa w art. 94 ust 4 ustawy antymonopolowej. Uczestnicy koncentracji zawarli w dniu 26 czerwca 2003 r. Umowę Sprzedaży Akcji oraz Umowę Wspólników, natomiast zgłoszenie zamiaru koncentracji zostało wystosowane do UOKiK w dniu 3 lipca 2003 r., a więc w terminie siedmiu dni od zawarcia ww. umów.

W trakcie postępowania organ antymonopolowy ustalił, co następuje.

Przyczyny i opis transakcji

W dniu 27 maja 2003 r. została utworzona spółka TNK-BP, w której 90% kapitału zakładowego (za pośrednictwem AAR Holdings Ltd) objęły trzy prywatne spółki inwestycyjne, a mianowicie „Alfa Group” i „Renova” – obie z siedzibą w Luksemburgu oraz „Access” z siedzibą w USA, w zamian za wniesienie wkładu niepieniężnego w postaci TNK Industrial Holdings Ltd (zwanej dalej Grupą TNK), której główny przedmiot działania koncentruje się w sektorze ropy naftowej i gazu, a zasięg prowadzonej działalności obejmuje na terenie Rosji i Ukrainy.

Pozostałe 10% kapitału zakładowego spółki TNK-BP objęła (za pośrednictwem Russian Holdings) Grupa BP, w zamian za wkład niepieniężny w postaci wniesienia spółki BP Russia Holdings BV, kontrolującej na terenie Rosji znaczną część działalność Grupy BP w zakresie eksploracji, wydobywania i przetwórstwa ropy naftowej i gazu, a także w zakresie dystrybucji produktów naftowych.

Założyciele spółki TNK-BP zawarli w dniu 26 czerwca 2003 r. Umowę Sprzedaży Akcji oraz Umowę Wspólników, zgodnie z którą, Grupa BP, niezwłocznie po wniesieniu do TNK-BP wkładu niepieniężnego, zapłaci AAR Holdings Ltd w gotówce za taką ilość akcji TNK-BP, które wraz z akcjami uprzednio objętymi przez BP za wkład niepieniężny, stanowią będą połowę (50%) kapitału zakładowego TNK-BP.

W rezultacie przeprowadzenia powyższej transakcji:

- 1) Russian Holdings (pośrednio Grupa BP) wejdzie w posiadanie połowy akcji i połowy głosów we władzach spółki TNK-BP, a druga połowa będzie w posiadaniu

AAR Holdings Ltd (pośrednio spółek inwestycyjnych: „Alfa Group”, „Access” i „Renova”);

- 2) spółka TNK-BP przejmie większość działalności Grupy TNK i Grupy BP w zakresie ropy naftowej i gazu na terenie Rosji i Ukrainy.

Główny ciężar transakcji znajduje się w Rosji, gdzie spółka TNK-BP będzie trzecią co do wielkości spółką naftowo-gazową, zaraz za spółkami rosyjskimi „Lukoil” i „Jukos”. Przedmiotowa transakcja – poprzez dostęp do ważnych rezerw ropy naftowej i gazu – pozwoli Grupie BP na znaczne zwiększenie jej dotychczasowej działalności w Rosji. Z kolei właściciele Grupy TNK skorzystają na tym zarówno w wyniku napływu środków finansowych, jak i międzynarodowego doświadczenia BP. Grupa BP wniesie bowiem do nowej spółki swoje doświadczenie i wiedzę. Powinno to w efekcie przełożyć się na maksymalizację wyników ekonomicznych, efektywniejsze zarządzanie rezerwami surowcowymi, zwiększenie możliwości wydobywczych i osiągnięcie lepszych wyników na działalności w branży naftowo-gazowej. Uczestnicy koncentracji przede wszystkim oczekują, że transakcja przyniesie znaczną redukcję kosztów i tym samym przyczyni się do wzrostu dochodowości całego przedsięwzięcia.

Przedmiotowa koncentracja została już pozytywnie zaopiniowana przez Komisję Europejską, która udzieliła w dniu 25 lipca br. zgody na zamierzoną transakcję. Należy wskazać, iż sprawa została rozpatrzona według procedury uproszczonej – w ocenie Komisji koncentracja ta nie stwarza zagrożeń dla konkurencji.

Uczestnicy koncentracji.

Russian Holdings – aktywny uczestnik niniejszej koncentracji – jest spółką holdingowo-inwestycyjną w międzynarodowej Grupie BP (British Petroleum). Cztery podstawowe działy, w których przejawia się największa aktywność Grupy to:

- a) poszukiwanie, produkcja i sprzedaż surowej ropy naftowej i gazu naturalnego,
- b) rafinacja, sprzedaż oraz transport ropy naftowej,
- c) wytwarzanie i sprzedaż produktów petrochemicznych i produktów powiązanych,
- d) działalność w dziedzinie wykorzystania energii słonecznej.

Grupa BP ma silną i stabilną pozycję rynkową, w takich regionach świata jak Europa, USA, Australia, Azja Południowo-Wschodnia oraz część Afryki i konsekwentnie rozszerza swoją aktywność w pozostałej części Azji oraz Ameryce Południowej. Grupa ta jest w chwili obecnej trzecim co do wielkości podmiotem na świecie – po Exxon/Mobile oraz Shell – działającym w szeroko rozumianej branży naftowej.

W Polsce Grupa BP posiada dobrze rozwiniętą działalność handlową, którą prowadzi za pośrednictwem następujących spółek zależnych:

- BP Ekspres Sp. z o.o. – spółka jest właścicielem punktów sprzedaży detalicznej paliw. Na swoich stacjach sprzedaje: paliwa, LPG oraz inne produkty zwyczajowo sprzedawane na stacjach benzynowych, jak również świadczy usługi myjni samochodowych i cateringu;
- BP Polska Sp. z o.o. – przedmiotem działalności spółki jest hurtowa i detaliczna sprzedaż paliw, LPG i smarów, produkcja i dostawy bitumu oraz gazowe instalacje grzewcze i dystrybucja LPG w butlach;
- ANMA Sp. z o.o. – spółka zajmuje się nabywaniem nieruchomości w imieniu BP Polska Sp. z o.o.;
- Castrol Lubricants Sp. z o.o. – spółka holdingowa Castrol Lubricants Sp. z o.o. i Spółka, Spółka Jawna;
- Castrol Lubricants Sp. z o.o. i Spółka, Spółka Jawna – przedmiotem działalności spółki jest hurtowa i detaliczna sprzedaż smarów;
- MAAN Sp. z o.o. – przedmiotem działalności spółki jest nabywanie nieruchomości w imieniu BP Polska Sp. z o.o.;
- Pomorskie Centrum Dystrybucji Gazu Sp. z o.o. – przedmiotem działalności spółki jest sprzedaż hurtowa i detaliczna LPG;
- BP Gaz Poland Sp. z o.o. – spółka w likwidacji, która zakończy się w październiku 2003 r.

TNK-BP – pasywny uczestnik koncentracji – według zamierzeń stron spółka ta będzie głównym podmiotem skupiającym działalność Grupy BP i Grupy TNK w zakresie ropy naftowej i gazu na terenie Rosji i Ukrainy.

Główny przedmiot działalności Grupy TNK – wniesionej do spółki TNK-BP i stanowiącej materialną bazę do działalności tej spółki – obejmuje poszukiwanie, wydobycie i rafinację surowej ropy oraz gazu, jak również dystrybucję: ropy i gazu oraz produktów pochodzenia naftowego, w tym m.in. olei silnikowych. Grupa TNK posiada pięć rafinerii w Rosji i na Ukrainie oraz pięć głównych przedsiębiorstw dystrybucyjnych i handlowych – w 2002 r. kierowała siecią ok. 2.000 firmowych i franchisingowych stacji benzynowych w Rosji i na Ukrainie.

W Polsce Grupa TNK nie posiada spółek zależnych, nie prowadzi również bezpośredniej działalności handlowej, czy marketingowej. Swoje produkty, tj. LPG i oleje bazowe sprzedaje w oparciu o formułę DAF – produkt dostarczony jest do granicy polskiej, bezpośrednio hurtownikom lub innym podmiotom.

Organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Rynki, na które koncentracja wywiera wpływ.

W myśl art. 4 pkt. 8 ustawy antymonopolowej, przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, ceną oraz właściwościami, w tym jakością, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. A zatem rynek ten wyznaczają zasadniczo dwa elementy: towar (*rynek produktowy*) i terytorium (*rynek geograficzny*).

Mając na uwadze powyższą definicję oraz kryteria wyznaczania rynków właściwych, na które koncentracja wywiera wpływ, zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2002 r. *w sprawie zgłoszenia zamiaru koncentracji przedsiębiorców* (Dz. U. Nr 37, poz. 334), organ antymonopolowy uznał, iż:

A) W przedmiotowej sprawie nie ma rynków, na które koncentracja wywiera wpływ *w układzie horyzontalnym*. Uzasadniając powyższe należy wskazać, co następuje:

Dla określenia rynków właściwych w niniejszej koncentracji (pod względem produktowym i geograficznym) należy wyróżnić – uwzględniając specyfikę branży naftowo-gazowej – trzy główne działy, na których prowadzi działalność Grupa BP i Grupa TNK. Są to:

- dział pierwszy - obejmujący następujące rodzaje działalności gospodarczej: odkrywanie nowych rezerw (eksplorację) ropy naftowej i gazu oraz komercyjną eksploatację tych rezerw (wydobycie),
- dział drugi - wytwarzanie i sprzedaż produktów rafinacji ropy naftowej: paliw (LPG, ON, benzyna), smarów i olejów bazowych,
- dział trzeci - wytwarzanie i sprzedaż produktów petrochemicznych, wśród których można wyróżnić siedem podstawowych: kwas etanowy, nityl kwasu akrylowego, kwasy aromatyczne, oczyszczony kwas terftalanowy, alfa-olefiny, oczyszczony kwas izoftalony, polietylen i polypropylen.

Organ antymonopolowy uznał, iż w przypadku omawianej koncentracji, ze względu na zasięg i zakres działania jej uczestników, rynek eksploracji oraz wydobycia ropy naftowej i gazu, powinien być określony jako rynek światowy. Potwierdza to także fakt, iż ropa naftowa jest często transportowana na znaczne odległości, pomiędzy różnymi regionami świata, a jej ceny ustalane są w stosunku do notowań światowych. Podobne stanowisko zajęła również Komisja Europejska rozpatrując wcześniejsze koncentracje, które miały

miejsce w przemyśle naftowym¹. Komisja przyjęła wówczas, iż rynek eksploracji i wydobycia jest rynkiem światowym.

Na tak określonym rynku, tj. na światowym rynku eksploracji ropy naftowej i gazu, łączny udział BP i TNK (mierzony wielkością nakładów kapitałowych) kształtuje się na poziomie **4,91%**. Natomiast na światowym rynku wydobycia łączny udział BP i TNK (mierzony wielkością produkcji surowej ropy naftowej) szacowany jest na **4,2%**, a mierzony wielkością rezerw surowej ropy na **1,3%**.

Liderem na tych rynkach są kraje członkowskie OPEC, których udział w światowym rynku ropy naftowej szacowany jest odpowiednio na 40,7% pod względem produkcji oraz na 78% pod względem wielkości rezerw.

We wskazanych powyżej decyzjach Komisja Europejska uznała za właściwe rynki geograficzne dla produktów rafinacji oraz produktów petrochemicznych (dwa kolejne szczeble obrotu), rynki nie większe aniżeli rynek europejski, a w niektórych przypadkach nie większe niż rynki krajowe. W wielu przypadkach pojedynczy produkt rafinacji lub produkt petrochemiczny stanowi odrębny właściwy rynek produktowy. W konsekwencji, istnieje bardzo duża liczba odrębnych rynków właściwych na świecie, na których BP i/lub TNK prowadzą działalność.

Wyjątkiem jest tutaj rynek smarów okrętowych, który – zdaniem Komisji Europejskiej – powinien być uważany za rynek światowy. Kontrakty bowiem na dostawę smarów okrętowych mają prawie zawsze charakter globalny, ponieważ odzwierciedlają z reguły trasy statków oceanicznych, a ceny wszędzie są wyrażane w USD (co daje m.in. lepsze porównanie tych cen). Statki oceaniczne mogą zaopatrywać się w smary na całym świecie - w tych miejscach, które spełniają ich oczekiwania w zakresie planów podróży, możliwości załadowczych oraz wymagań cenowych. Udział Grupy BP na światowym rynku smarów okrętowych wynosi ok. **24%**. Grupa TNK nie prowadzi działalności na tym rynku.

Ze względu na istnienie bardzo dużej liczby odrębnych rynków właściwych na świecie, na których Grupy BP i TNK prowadzą działalność, strony transakcji mogą jedynie przedstawić ogólny przegląd ich siły rynkowej na świecie w zakresie międzynarodowego handlu produktami rafinacji i produktami petrochemicznymi.

W zakresie międzynarodowego handlu produktami rafinacji udział Grupy BP szacowany jest na ok. **5%**, a udział Grupy TNK na ok. **1,5%**.

Natomiast jeśli chodzi o produkty petrochemiczne, to dział chemiczny BP należy do jednego ze strategicznych działów w działalności Grupy, która wytwarza i sprzedaje ponad 26 mln ton tych produktów rocznie. Pod względem możliwości produkcyjnych i przychodów BP jest trzecią największą spółką petrochemiczną na świecie

¹ Na przykład sprawy: *Shell/Enterprise Oil*; *Conocco/Philips Petroleum*; *Exxon/Mobil*.

Dla TNK podobna analiza nie została przeprowadzona – udział tej Grupy w rynku światowym jest niewielki.

B) Przedmiotowa koncentracja nie wywrze także wpływu na rynek *w ujęciu wertykalnym*. Wynika to z faktu, iż pomimo, że grupy kapitałowe uczestniczące w koncentracji prowadzą działalność na rynkach stanowiących kolejne szczeble obrotu, to jednak ani ich indywidualne, ani łączne udziały w tych rynkach nie przekraczają 30%.

C) Organ antymonopolowy stwierdził również, iż w przedmiotowej sprawie brak jest rynków właściwych, na które koncentracja wywrze wpływ *w układzie konglomeratowym*.

Ocena skutków koncentracji.

Mając na względzie przepis art. 1 ust. 2 ustawy antymonopolowej stanowiący, iż ustawa reguluje zasady przeciwdziałania antykonkurencyjnym koncentracjom, jeżeli mogą one wywołać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, organ antymonopolowy uznał za zasadne ocenić wpływ niniejszej koncentracji na rynek polski.

Produkty sprzedawane przez Grupę BP i Grupę TNK w Polsce oraz ich udziały w rynku krajowym kształtują się następująco:

Produkt	Udział w rynku polskim	
	BP	TNK
Hurtowa sprzedaż LPG	7,5%	4,7%
Hurtowa sprzedaż benzyny	14,0%	Nie prowadzi tej działalności
Hurtowa sprzedaż ON	9,0%	Nie prowadzi tej działalności
Detaliczna sprzedaż paliw (benzyna, ON)	11,0%	Nie prowadzi tej działalności
Smary samochodowe	13,5%	0,12%
Smary przemysłowe	1,5%	2,0%
Bitum	5,0%	Nie prowadzi tej działalności
Parafina	Nie prowadzi tej działalności	15,2%
Paliwo lotnicze	2,0%	Nie prowadzi tej działalności
Sprzedaż surowej ropy	Nie prowadzi tej działalności	9,4%
Produkty petrochemiczne (polipropylen)	poniżej 1%	poniżej 1%
Usługi (myjnie samochodowe)	10,1%	Nie prowadzi tej działalności

Powyższe dane wskazują na to, że wspólnymi obszarami, na których w Polsce jednocześnie prowadzą działalność obie grupy uczestniczące w omawianej koncentracji są:

- hurtowa sprzedaż LPG – łączny udział – 12,2%,
- sprzedaż smarów samochodowych – łączny udział – 13,62%,
- sprzedaż smarów przemysłowych – łączny udział – 3,5%,
- sprzedaż produktów petrochemicznych – łączny udział – poniżej 2%.

Po przeprowadzeniu niniejszej transakcji dojdzie zatem do połączenia na rynku polskim w czterech obszarach działalności BP i TNK. Jednak łączne udziały osiągnięte w tych rynkach (poniżej 20%), nie dają podstaw do stwierdzenia, aby przedmiotowa koncentracja doprowadziła w efekcie do wystąpienia zagrożeń dla istnienia konkurencji.

Przepis art. 17 ustawy antymonopolowej stanowi, iż Prezes Urzędu wydaje zgodę na dokonanie koncentracji, w wyniku której nie powstanie lub nie umocni się pozycja dominująca na rynku i wskutek czego konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona.

Analiza skutków niniejszej koncentracji nie wykazała zagrożeń dla rynku polskiego płynących z przejęcia przez Grupę BP wspólnej kontroli nad spółką TNK-BP. Organ antymonopolowy uznając za zasadne wyrażenie zgody na dokonanie przedmiotowej koncentracji, wziął pod uwagę w szczególności następujące przesłanki:

- brak jest rynków właściwych, na które koncentracja wywierałaby wpływ w układzie horyzontalnym, wertykalnym lub konglomeratowym;
- przejęcie przez Grupę PB wspólnej kontroli nad spółką TNK-BP nie będzie miało wpływu na dotychczasowe stosunki handlowe Grupy TNK z Polską, głównie ze względu na brak bezpośredniej obecności tej Grupy na rynku polskim;
- planowana koncentracja nie będzie miała zasadniczego wpływu na zmianę sytuacji rynkowej Grupy BP w Polsce, ponieważ Grupa nadal działać będzie w konkurencyjnym otoczeniu, mając za konkurenta m.in. PKN Orlen S.A. – niekwestionowanego lidera w sektorze naftowym na polskim rynku.

Reasumując, należy stwierdzić, iż planowana koncentracja spełnia przesłanki określone w art. 17 ustawy antymonopolowej. W jej wyniku nie dojdzie bowiem do powstania pozycji dominującej na żadnym z rynków produktowych, na których są obecni w Polsce

uczestnicy koncentracji. Wskutek planowanej koncentracji nie dojdzie również do istotnego ograniczenia konkurencji.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ k.p.c. od niniejszej decyzji stronie przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia.

*Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów*

p.o. Zastępcy Dyrektora
Departamentu Przemysłu i Infrastruktury
Marcin Kolasiński

Otrzymuje:

Pan Mariusz Łaszczyk
Pełnomocnik:
Russian Holdings Limited
LINKLATERS, T. Komosa i Wspólnicy
Spółka Komandytowa
ul. Sienna 39
00-121 Warszawa